

Zoeklichten

(Searchlights)

Eenakter

door

SYDNEY TOMHOLT

vertaling

Marcel van den Driest

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **ZOEKLICHTEN - SEARCHLIGHTS** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **SYDNEY TOMHOLT** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 2009 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **3** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten
van u te claimen, of te innen.**

PERSONAGES:

DE VROUW

DE SOLDAAT

DE BEWAKER

ZOEKLICHTEN

Het Gedenkteken voor de Gevallenen.¹ 's Avonds laat. De Eeuwige Vlam verlicht zwak de binnenste ruimte. Twee staande lampen, aan weerszijden van het toneel, werpen een zachte gloed over de scène. Aan de achterkant leiden brede trappen, geflankeerd door bomen een meter verderop, naar de hoofdingang van het gewijde monument.

DE VROUW zit op één van de lagere treden, in mijmeringen verzonken. In de verte klinkt zwak een claxon, een echo van de stad. Een zoeklicht van een toren in de verte, flitst met tussenpozen over de scène. Het eigenaardige gejengel van een elektrische tram die snel z'n weg vervolgt van of naar de metropool doordringt als een scherp geklaag de stilte van de nacht.

Na een pauze komt vanuit de omringende duisternis van het Gedenkteken DE SOLDAAT te voorschijn. Zijn gedaante onttrekt de Eeuwige Vlam even aan het oog en hij wordt duidelijk geopenbaard als het zwerfende zoeklicht plotseling op het bouwwerk gericht is op zijn voortgaande zwaai door de lucht. DE VROUW gaat verder met staren over het fluisterende landschap van de nacht, herinnering in alleenspraak. Iemand die zich huiswaarts begeeft, loopt op korte afstand, zacht fluitend voorbij.

DE SOLDAAT: *(terwijl hij DE VROUW vanaf de bovenste trede gadeslaat)* Hallo! Bent u daar nog steeds?

DE VROUW: *(zich naar hem omdraaiend)* Wat een prachtige avond.

DE SOLDAAT: Gaat wel. Een beetje frisjes.

DE VROUW: Vanaf hier kan je uitkijken over de stad die hen heeft zien gaan - de stad die hen gegeven heeft.

DE SOLDAAT: Wat gegeven heeft, juffrouw?

DE VROUW: De geesten die hier samenkomen en naar één van hen kijken.

DE SOLDAAT: Heeft u er één in het bijzonder bekeken?

DE VROUW: Ik heb naar de lichten gekeken die uitgingen. Eén voor één. Soms ging er een cluster tegelijk uit. Ik vermoed dat het enkele jaren geleden zo geweest moet zijn. *(Pauze)* Je bent zeker moe?

DE SOLDAAT: 't Wordt een beetje eentonig af en toe, vooral als je

¹ The Shrine of Remembrance, het grootste en meest bezochte oorlogsmonument van Melbourne, gebouwd tussen 1928 en 1934 ter nagedachtenis aan de gevallen in de Eerste Wereldoorlog, en tegenwoordig het monument voor alle Australiërs die hun land gediend hebben in oorlog of in vredesmissies. Gelegen aan de St. Kilda Road, net ten zuiden van het zakelijk centrum.

doodop bent.

DE VROUW: Maar je hebt een geweldige baan hier, om dit allemaal te bewaken en de werkelijkheid te symboliseren.

DE SOLDAAT: Ik heb me vroeger wel eens afgevraagd hoe het zou voelen om dit te doen.

DE VROUW: Hier is de enige plek waar ik echt rust kan vinden.

DE SOLDAAT: Er is geen andere plek waar ik rustelozer ben. *(Wijst)* Daar komt een stoomboot binnen. Buiten in de baai daar.

DE VROUW: *(knikkend)* Ja; ik weet nog dat er zo'n soort transport vertrok die avond. Ik keek ernaar bijna vanaf dezelfde plek. Voordat dit Gedenkteken gebouwd was ter nagedachtenis aan hem en ter nagedachtenis aan de anderen.

DE SOLDAAT: Nadat u afscheid had genomen?

DE VROUW: Ja. Zelfs het transport is niet teruggekomen.

DE SOLDAAT: Getorpedeerd?

DE VROUW: *(knikkend)* Ja. Nadat het hem daar naar toe had gebracht.

DE SOLDAAT: Nou ja, het maakt niet uit welke kant je opgaat als je moet. Pas als je er geweest bent en ze denken van niet, daar krijgen we de kriebels van.

DE VROUW: *(hem aanstarend)* De kriebels?

DE SOLDAAT: In zekere zin.

DE VROUW: Op welke boot zat jij?

DE SOLDAAT: *(met een korte lach)* Tientallen, vermoed ik. Ben vertrokken... Nou ja, wat zou 't? Ik leef nog! *(Pauze)* U komt hier vrij vaak, is 't niet?

DE VROUW: *(ernstig)* Soms zou ik hier wel willen wonen... voor altijd.

DE SOLDAAT: Die trap lijkt uw favoriete stekkie. Sommigen houden van verschillende plekjes hier. Soms zie ik ze denken waar ze zullen gaan zitten om hun portie denken te doen.

DE VROUW: Misschien komen ze niet om te denken.

DE SOLDAAT: Daar ontkom je niet aan. Zelfs de doden denken. Komt u morgenavond weer?

DE VROUW: *(na een korte pauze)* Ik... ik weet 't nog niet precies. Het is alsof ik vanavond een beslissing moet nemen of zoiets. Weet je, ik weet nog steeds... veel dingen niet over datgene waar mijn leven vol van is. Vol of leeg. Ik weet soms niet welke van de twee.

DE SOLDAAT: Niemand van ons leert dingen plotseling. Dat hebben we dáár niet gedaan, dat hebben we hier niet gedaan, en dat hebben we nog nooit gedaan... waar dan ook. Maar u dacht eraan weg te gaan, is 't niet?

DE VROUW: Misschien is het wel beter. Ik weet 't niet. *(Ze zucht en kijkt op naar de lucht. Hij volgt haar blik)* Hoelang speelt dat licht al

daarboven... en op het Gedenkteken? Ik heb 't niet gezien de vorige keer dat ik hier was. Maakt alles nog echter op een of andere manier.

DE SOLDAAT: Het lijkt of ik het altijd zie. Hou d'r zelf niet van. 't Brengt je een beetje terug in het verleden. En soms schijnt hij precies in je gezicht, die vent die 'm bedient. (*Lacht zacht*) Misschien weet hij dat we er allemaal kapot van schrikken... als we niet opletten. Maar goed dat ik hier geen sheila heb. Zouden we er mooi op staan. (*Hij grijnst*)

DE VROUW: Een sheila?

DE SOLDAAT: Mm! Een grietje. Je weet wel, een meisje. Lieffie.

DE VROUW: (*lachend*) Oh, een liefje.

DE SOLDAAT: Nou, niet echt. Gewoon een meisje.

DE VROUW: Had je geen... heb je geen liefje? Een meisje?

DE SOLDAAT: (*grijnslachend*) Zat. Overal. 'k Had ze voor het uitkiezen waar en hoeveel ik maar wou.

DE VROUW: (*plagerig*) Je hoefde er maar om te vragen, hè?

DE SOLDAAT: Nee, ik hoefde alleen maar naar ze te kijken.

DE VROUW: De veroveraar, hè, makker. Je kent er zeker veel. Maar niet echt één speciale, bedoel ik?

DE SOLDAAT: Oh, ze kunnen er mee door. Op één na.

DE VROUW: (*een blik op hem werpend*) Je bedoelt dat je . . .

DE SOLDAAT: (*als ze stopt*) Ja. Ga door! (*Hij glimlacht naar haar*)

DE VROUW: Ik... ik dacht... Nou ja, wat bedoel je met, op één na?

DE SOLDAAT: Ik denk dat je haar een soort van... nou, een soort fantasie noemt, vermoed ik.

DE VROUW: Het meisje van je dromen?

DE SOLDAAT: Ze zijn allemaal dromen, wat mij betreft, juffrouw.

DE VROUW: Da's een mooie gedachte... toch?

DE SOLDAAT: Zo bedoelde ik 't niet. Ze schijnen je allemaal te kennen, en denken... nou 't is grappig wat ze soms denken.

DE VROUW: Zoals?

DE SOLDAAT: Ze denken dat ze je ergens eerder hebben ontmoet. Soms vind ik het zielig voor ze. Voor de meesten. Hun ogen lichten op, en dan lijken hun stemmen toch terug te kruipen... in stilte. En dan is er angst en twijfel, en... en weer dat licht in hun ogen. En 't is moeilijk om gewoon terug te staren tot ze weer weggijken... een beetje verloren. Je weet wel. (*Als de stilte hen even overvalt, speelt het zoeklicht op hen en verdwijnt weer. In de verte jengelt een elektrische tram, en weer stilte*)

DE SOLDAAT: U blijft lang, hè?

DE VROUW: Misschien praat ik teveel tegen je? 't Is de avond, weet je, en... iets anders, denk ik. Iets dat ik niet kan uitleggen. Misschien is het gewoon het hier zijn.

DE SOLDAAT: U mag daar blijven zitten zolang u maar wilt. Ik kan u niet tegenhouden, of wie dan ook. En ik wil het niet eens. (*Hij gaat dichtbij haar zitten*) Er was een oud vrouwtje dat hier vaak kwam 's avonds, en op een avond krijgt ze me in de gaten en... ze is nooit meer teruggekomen. Maar ik zie nòg voor me hoe ze tegen me glimlachte.

DE VROUW: Daar komt dat zoeklicht weer. Het komt me onwerkelijk voor. Zie je wel? Het gaat hogerop. Zoekend, zoekend, op zoek naar... wat?

DE SOLDAAT: Daar gaat ze, weer over de horizon. Heb een keer een tip gekregen. Sommige van die kerels houden ervan de jongens en meiden op de parkbankjes te beschijnen. Vinden het geweldig om ze te betrappen middenin een knuffel of zo. Zag gisteravond hoe ze er twee betraptten. (*Lichte lach*) Ze kwamen los van elkaar als door een wesp gestoken.

DE VROUW: (*die hem heeft aangestaard*) In welk bataljon zat jij? Ik kan je vaandel niet zien in dit licht.

DE SOLDAAT: (*grijzend*) En dat kon vaak ook niet bij daglicht.

DE VROUW: Ik had een broer in het Vierentwintigste.

DE SOLDAAT: (*terloops*) Geen slecht bataljon.

DE VROUW: (*glimlachend*) Nogal minzaam ben je, hè? Lof van Caesar, of is het van de sergeant-majoor?

DE SOLDAAT: Nee; Ik hoor er zelf ook bij.

DE VROUW: (*vlug*) Ja; nu kan ik je vaandel zien. Heb je... Oh! Ik vraag me af of je Achurch Hayes hebt gekend? Dat was m'n broer.

DE SOLDAAT: (*opstaand*) Zou kunnen. Niet zo'n goed geheugen voor namen. Wel voor gezichten. Veel beter. Die vergeet ik nooit. Grappig, de mensen die je kan vergeten. Niet hen zelf eigenlijk, maar dingen over hen. Ik heb er natuurlijk veel gekend; maar ik was ze allemaal vergeten tot ze me op straat aanklampten. Sommigen kan ik verdikkeme maar niet thuisbrengen, totdat ze me hun bijnaam vertellen. Dan zie ik iets in hen dat ik me herinner. Alles komt terug zo duidelijk als in dat zoeklicht.

DE VROUW: (*plotseling blij*) Dat moet opwindend zijn, elkaar zo tegen te komen... plotseling na al die jaren. En als je iemand ontmoet met wie...

DE SOLDAAT: (*vlak boven haar op de volgende trede zittend*) Oh, ik weet 't niet. Over het algemeen eindigt het met een drankje, of dat er één je een paar shilling lichter maakt. Kan niet elke vent vertrouwen die je tegenkomt, weet je. 't Zijn soms geweldige bieters. Legergewoonten blijven hangen. Maar vertel me over uw... uw broer.

DE VROUW: Hij speelde viool. Hij is gesneuveld. Zelfs nu fantaseer ik

dat ik hem kan horen spelen... en zien.

DE SOLDAAT: *(terloops)* Komt u daarom hier?

DE VROUW: Voor een deel.

DE SOLDAAT: *(denkend)* Bespeelde de vedel, hè. Wacht 's eventjes!

DE VROUW: *(verlangend naar hem omdraaiend, en haar handen op haar eigen knieën leggend nadat ze een impulsief gebaar om ze op de zijne te leggen onderdrukte)* Heb je hem gekend? Oh! Als dat zo is en als je eens wist...

DE SOLDAAT: Was hij lang?

DE VROUW: Ja, en knap. Hij was twintig.

DE SOLDAAT: Lange staak van een vent met blond haar en lachende ogen?

DE VROUW: Dat klopt! Hij speelde prachtig. Gaf concerten...

DE SOLDAAT: Nu heb ik 'm! *(Blij)* Wat is dit een geweldig spel, om ergens achter te komen. Nietwaar?

DE VROUW: Het is... het is het leven! Herboren leven!

DE SOLDAAT: Ik ken hem van Poperinge. Echt goeie speler. Kreeg een voltreffer bij Flers in '16, is 't niet?

DE VROUW: Hij overleed daarna in het ziekenhuis.

DE SOLDAAT: Ja, heb ik gehoord. *(Langzaam)* Hij is overleden! *(Hij komt naar beneden en gaat naast haar zitten. Pauze. Dan vraagt hij, zacht, geheimzinnig)* Herken je mij... niet meer?

DE VROUW: *(overrompeld, ze glimlacht naar hem)*. Jou?

DE SOLDAAT : Mm! *(Hij kijkt haar zwijgend aan, grijnst dan)*

DE VROUW: *(hem ingespannen aanstarend)* N-nee, ik geloof van niet. Misschien komt het door de avond. Ik ben in de war, en ik...

DE SOLDAAT: Kijk nog 's goed! *(Zij doet 't)* Weet je nog?

DE VROUW: *(hem nog steeds aankijkend)* N-nee, ik denk... ik denk 't niet. 't Is donker hier, en alles is vaag. Hoe heet je? Misschien... Je stem doet...

DE SOLDAAT: Namen doen er niet toe. Ik ben zo maar iemand voor wie me niet kent; en Jan en alleman voor wie me wel kent! *(Hij lacht zacht, staart haar dan met een serieuze blik aan. Ze is in verlegenheid gebracht en kijkt op naar de lucht, alsof ze verlangt naar het zoeklicht. Hij grijnst)*

DE VROUW: Hoe kan ik je herinneren als je niet zegt wie je bent? Je gezicht is... bekend; maar je kan altijd zulke gezichten maken als je maar lang genoeg kijkt, en je geheugen vrij is, en niet... vermoeid met teveel herinneringen. Wacht tot het zoeklicht weer komt.

DE SOLDAAT: Dáár betekende het zoeklicht soms de dood. *(Hij staat op)* Natuurlijk zijn we allemaal 'n beetje veranderd sindsdien. Maar af en toe doet het leven bijna net zulke grappige dingen als de dood.

DE VROUW: Wat bedoel je?

DE SOLDAAT: (*starend naar de hemel*) 't Is vreemd hoe zoveel mensen die je niet kent, jou wel kennen. En hoeveel mensen die je kent... jou zijn vergeten! En tegen degenen die je niet kent, moet je zeggen dat je ze kent... gewoon om ze blij te maken. 'n Beetje doen alsof, nietwaar? Zelfs hier! (*Hij glimlacht*)

DE VROUW: (*terwijl ze rusteloos rondloopt onderaan de trap*) Je glimlacht veel, hè?

DE SOLDAAT: (*grijnzend*) Als iedereen naar je glimlacht moet je wel terug glimlachen. Pas als ze niet glimlachen, dan... heb ik medelijden.

DE VROUW: (*ze staart hem aan terwijl hij uitkijkt over de stad*) Je bent een nieuwe bewaker hier, is 't niet? Van de laatste tijd bedoel ik. Ik geloof dat ik je hier wel 's eerder heb gezien op een avond. Je stond daar net rechts van die boom daar. Of niet? (*Ze glimlacht*)

DE SOLDAAT: Oh, ik zwerf altijd wat rond. En toch is het grappig hoeveel mensen niet aan me lijken te denken als ze hier boven komen. Zag een kerel een sigaret opsteken op het moment dat hij hier binnen was. (*Wijzend op de Binnenste Ruimte*) Plotseling schoot het 'm te binnen, zelfs zonder naar me te kijken, en nam hij z'n hoed af. Waar zit u naar te staren, juffrouw? Komt er iets boven? Vertel me iets over uw broer. Meer over hem.

DE VROUW: (*in de ruimte starend*) Heb je hem gewond gezien?

DE SOLDAAT: Waarom vraagt u dat? Dat heb ik, ja.

DE VROUW: (*haar stem weifelend door een plotselinge emotie*) Ik... Ik voelde dat dat misschien zo was. Wat vreemd! Ik was er bijna zeker van. Vertel me alsjeblieft. Hoe is het gebeurd? Ik bedoel, als je wilt. (*Een elektrische tram jengelt voorbij op de verderop gelegen snelweg*)

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto